

Univers Pedagogic

32 (1009),
17 septembrie 2026



Săptămânalul pedagogilor din toată țara!

pro

APROAPE 95% DINTRE TINERII REPARTIZAȚI ÎN EDUCAȚIE AU RĂMAS ÎN SISTEM



Datele Ministerului Educației și Cercetării arată o rată de retenție de 94,9% în rândul absolvenților angajați prin mecanismul de repartizare în perioada 2021-2026. Din cele 2.195 de persoane care au semnat contracte de muncă în școli și grădinițe, 2.083 continuă să lucreze în sistemul educațional. În cei șase ani au fost înregistrate 112 ieșiri definitive din sistem.

Cea mai mare rată de retenție se înregistrează în rândul promoției 2025, 99%, urmată de absolvenții din 2024, 97% și cei din 2023 – 92%. Pentru promoțiile din 2022 și 2021, rata de retenție este de 90%, respectiv 87%. În

cazul promoției 2026, dintre cei 474 de tineri repartizați, 419 se aflau în funcție la începutul anului școlar.

Chișinăul concentrează circa 40% dintre angajările prin repartizare. În perioada 2021-2026, în instituțiile de învățământ din municipiu au fost angajați 878 de absolvenți, dintre care 855 - continuă să activeze în sistem. Rata de retenție este astfel de 97%. În municipiul Bălți, din 101 absolvenți repartizați, 91 - au rămas în sistem, iar în celelalte raioane, din 1.216 persoane angajate, 1.137 - continuă să profeseze.

Și numărul tinerilor angajați la unele discipline este în creștere. La Matematică, acesta a ajuns în

2026 la 30, față de 10-11 - în anii precedenți. La Limba și literatura română, numărul noilor angajați a crescut de la 23 - în 2025 la 34 - în 2026.

Pentru a atrage și menține tinerii în profesie, MEC oferă mai multe forme de sprijin, inclusiv indemnizația unică de până la 375.000 de lei, reducerea normei didactice la 75% în primii cinci ani, 4.000 de lei anual pentru materiale și echipamente didactice și, în anumite condiții, compensarea chiriei cu 1.000 de lei lunar. Cadrele didactice beneficiază, de asemenea, de un concediu anual de până la 62 de zile calendaristice.

Taberele pentru copii vor funcționa după reguli noi din 2027

Siguranță sporită, acces pentru copiii cu dizabilități și reguli mai clare privind protecția copiilor – aceste principii conține noul Regulament aprobat de Guvern privind funcționarea taberelor cu odihnă și a taberelor cu sejur de zi. Actul va intra în vigoare la **1 ianuarie 2027** și va înlocui normele aprobate în 2009.

Noul document stabilește cerințe privind organizarea și autorizarea taberelor, responsabilitățile fondatorilor și ale directorilor, supravegherea copiilor și intervenția în situații de risc. Personalul va trebui să fie instruit în domeniul protecției copilului și al gestionării situațiilor care pot afecta siguranța fizică sau emoțională a acestora.

O prevedere nouă vizează **incluziunea copiilor cu dizabilități**. Taberele vor fi obligate să asigure condiții de acces și participare în siguranță la activități. Copiii cu dizabilități și însoțitorii lor vor beneficia, de asemenea, de bilete gratuite sau

cu înlesniri, în condițiile stabilite anual de Guvern.

Regulamentul diferențiază și categoriile de vârstă: **taberele cu sejur de zi** vor primi copii între 7 și 13 ani, iar în **taberele de odihnă** vor putea participa copii cu vârste cuprinse între 7 și 17 ani. Noile reguli includ prevederi privind **imaginea și datele personale ale copiilor**. Fotografierea, filmarea și publicarea materialelor în care aceștia pot fi identificați vor fi realizate cu respectarea legislației și cu acordul prealabil al părinților sau al reprezentanților legali.

Biletele finanțate din bani publici vor fi repartizate conform unor criterii stabilite anual. Printre beneficiari se vor număra copiii aflați în dificultate, cei rămași fără ocrotire părintească, din familii numeroase, copiii cu dizabilități, refugiații sau beneficiarii de protecție temporară, copiii de etnie romă, precum și elevii cu rezultate deosebite la studii și olimpiade.



Manualele deteriorate pot fi sesizate online de părinți



Părinții pot semna online situațiile în care elevii au primit manuale rupte, murdare, cu pagini lipsă sau inutilizabile. Ministerul Educației și Cercetării a lansat un formular pentru cazurile în care manualul a fost solicitat pentru înlocuire la școală, dar problema nu a fost soluționată.

Sesizările pot fi depuse până la 30 septembrie a.c., prin formu-

larul pus la dispoziție de Minister. Solicitățile vor fi examinate

de Fondul Special pentru Manuale. Dacă sesizarea este întemeiată, manualele necesare vor fi transmise instituției de învățământ, prin intermediul direcției raionale sau municipale de învățământ.

Înlocuirea unui manual deteriorat începe, în mod obișnuit, la nivelul școlii. Instituția identifică

necesarul și îl transmite direcției de învățământ. Exemplarele disponibile sunt mai întâi redistribuite între școlile din același raion, municipiu sau din UTA Găgăuzia. Dacă necesarul nu poate fi acoperit local, solicitarea ajunge la Fondul Special pentru Manuale, care verifică rezervele dispo-

nibile în alte raioane și în depozitul „Mold-Didactica”.

În anul de studii 2025-2026, la solicitarea instituțiilor de învățământ, au fost redistribuite aproximativ **16.000 de manuale**. Alte **circa 3.500 de exemplare** au fost redistribuite sau distribuite suplimentar în perioada de la sfârșitul lunii august până la 3 septembrie.

Datele MEC arată că, în perioada 2023-2026, au fost tipărite **peste 2,5 milioane de manuale**. Aproximativ 60% dintre titlurile și versiunile lingvistice utilizate în sistem au fost editate în ultimii trei ani, iar vechimea medie a manualelor este de **3,9 ani**. Din 2027, odată cu implementarea noului curriculum, fondul de manuale urmează să fie reînnoit treptat, pe baza unor standarde actualizate de calitate.



UE: O grădiniță din Cairaclia va fi amenajată grație finanțării acordate de Bulgaria



Bulgaria va sprijini financiar amenajarea curții grădiniței „Slancitșe” (Micul soare) din satul Cairaclia, raionul Taraclia, în cadrul unui proiect în valoare de 14 613,64 euro, potrivit unui anunț emis de organizația neguvernamentală (ONG) „Băstinașii Cairaclienii”. Aceasta din urmă a câștigat proiectul în cadrul Programului de sprijin pentru organizațiile comunităților bulgare din Macedonia de Nord, Albania, Serbia, Kosovo, Ucraina și R. Moldova.

Acordul a fost semnat de Excelența Sa Maya Dobrev, Ambasadorul Extraordinar și Plenipotențiar al Bulgariei în R. Moldova, și Nina Topalova, președintele Organizației neguvernamentale „Băstinașii Cairaclienii”. Semnarea documentului a avut loc la Ambasada Bulgariei din Chișinău, în prezența reprezentantului acesteia Teodor Savov, coautorului proiectului Maria Danu, de la Consiliul sătesc Cai-

raclia, precum și a directorului grădiniței, Snejana Bondarenko.

Datorită proiectului, până pe 30 noiembrie curent, va fi amenajată curtea instituției de educație timpurie, prin instalarea pavajului. Cairaclia se numără printre localitățile din țara noastră cu o populație majoritar bulgară. Din 2024, aici locuiesc 1 154 de persoane, dintre care 841 (72,9%) sunt de etnie bulgară.



Guvernul României a finanțat 5 instituții de învățământ din stânga Nistrului, pentru dotare cu echipamente moderne

Cinci instituții de învățământ din stânga Nistrului vor fi dotate cu echipamente moderne, utilaje și mobilier pentru cantine printr-un proiect finanțat de Guvernul României, prin Agenția de Cooperare Internațională pentru Dezvoltare – RoAid. Investiția constituie 265 de mii de lei românești (peste un milion de lei moldovenești).

Proiect RoAid

Noile dotări vor oferi condiții mai bune pentru aproximativ 2 mii de elevi. Documentele de desfășurare a proiectului au fost semnate la București de reprezentanți ai RoAid și ai Ministerului Educației și Cercetării al Republicii Moldova. Investiția va permite îmbunătățirea condițiilor în care elevii iau masa la școală și va contribui la organizarea unor servicii de alimentație mai sigure și mai bine adaptate nevoilor copiilor.

De acest proiect au beneficiat: IP Liceul Teoretic „Mihai Eminescu”, IP LT „Alexandru cel Bun” (ambele din municipiul Bender), Liceul „Evrica” din Râbnița, Gimnaziul Republican Roghi, Dubăsari, și Gimnaziul „Constantin Sucitu” din Corjova, Dubăsari. Proiectul „Asistență în domeniul educației – Consolidarea capacității administrative și operaționale a unor instituții de învățământ” face parte din Planul anual al RoAid de cooperare internațională pentru dezvoltare și asistență umanitară 2026.

Sistemul educațional cuprinde circa 4 mii de elevi și studenți din regiunea transnistreană

În jur de 4 mii de copii și tineri din regiunea transnistreană și municipiul Bender sunt încadrați în sistemul educațional național al Republicii Moldova, beneficiind de studii în instituții de învățământ general, profesional tehnic și superior. Cifra îi include pe cei circa 2 mii de elevi din instituțiile de învățământ cu predare în limba română din regiune, subordonate Ministerului Educației și Cercetării.

În anul trecut de studii, 971 de elevi cu domiciliul în Transnistria au studiat în instituții de



învățământ general amplasate pe malul drept al Nistrului. Cei mai mulți au fost înscriși în instituțiile din raioanele Dubăsari, Anenii Noi și Rezina, fiind finanțati în aceleași condiții ca toți ceilalți elevi din sistemul public de învățământ.

În același timp, 346 de tineri cu domiciliul în această regiune sunt înmatriculați la locuri finanțate din bugetul de stat în instituțiile de învățământ profesional tehnic. Costul mediu anual pentru pregătirea unui elev constituie 26 000 de lei în școlile profesionale și 32 500 în colegii și centre de excelență. Încă 674 de tineri din regiune își urmează studiile la locuri bugetare în instituțiile publice de învățământ superior din Basarabia, inclusiv în cadrul anului compensator. Pentru instruirea, acordarea burselor și cazarea lor în cămine sunt estimate

cheltuieli de peste 37,4 milioane de lei.

De remarcat că absolvenții instituțiilor de învățământ din regiunea transnistreană pot beneficia de mecanismul de perfecționare și apostilare a diplomelor de model neutru. Până la 30 iunie 2026 au fost apostilate 681 de asemenea diplome, dintre care 26 - în primul semestru al anului 2026. Acest mecanism nu presupune recunoașterea diplomelor emise de entitățile neacreditate din regiune, ci oferă titularilor un act de studii de model neutru, pentru a fi aplicată apostila Republicii Moldova și oferite oportunități educaționale internaționale.

Fără sedii proprii

Lipsa sediilor proprii rămâne principala piedică pentru pregătirea instituțiilor de învățământ cu predare în limba română din regiunea transnistreană. Pe 24 și 25 august curent, reprezentanți ai MEC au desfășurat acolo inspecții sub aspect educațional, sanitar, alimentar și tehnic, constatându-se o dată în plus că se activează în spații improprii sau insuficient adaptate, ceea ce limitează posibilitățile de amenajare a sălilor de clasă, blocurilor alimentare și terenurilor pentru activități sportive.

Pentru desfășurarea stabilă și calitativă a procesului educațional este absolut necesară asigurarea celor 8 instituții cu sedii proprii. Într-un dezvoltare și modernizarea sistemului educațional din regiunea transnistreană, acesta trebuie adaptat la prevederile Codului Educației al Republicii Moldova, cu standardele naționale de calitate și principiile Spațiului european al educației.

B. Iu.



Absolvente de la UPSC, premiate la ArtEast Fashion Weekend de la Iași

ArtEast Fashion Weekend, eveniment găzduit în perioada 10-12 septembrie curent de Grădinile Palas din Iași, a fost organizat de Casa de Cultură a Studenților din același oraș și Academia Models. Ediția din acest an, a XI-a, a reunit 15 colecții vestimentare din România și R. Moldova, semnate de creatori din Iași, București, Brașov, Cluj-Napoca și Chișinău.

Facultatea de Arte Vizuale și Design a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” a fost prezentă și la această ediție, bifând participarea la eveniment încă de la începuturi. Actualmente, pe podiumul ArtEast Fashion Weekend au fost prezentate nouă colecții



semnate de absolvente ale FAVD: *HERITAGE BLUE*, de Ana Paladi, coordonator - Vasile Vozian; *IRIDIUM*, de Lia Cebotari, coordonator - Vasile Vozian; *ELEGANCE WITHOUT GENDER*,

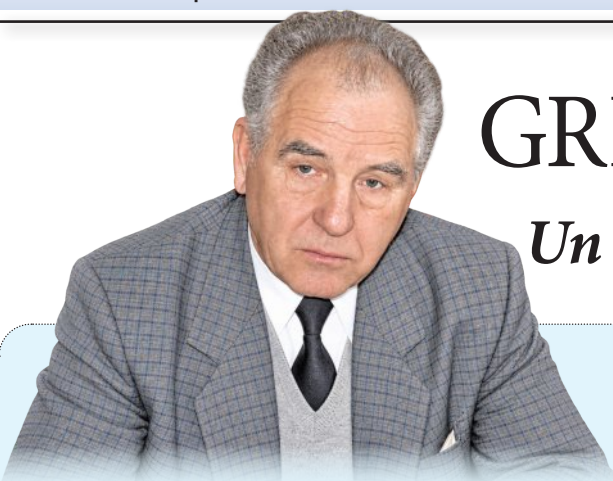
de Anastasia Casiadi, coordonator - Elena Bannaia; *LIMINAL*, de Elena Samoilă, coordonator - Eugen Reabenchii; *PRELUDIU DE TOAMNĂ*, de Loredana Dolinschi, coordonator - Vasile Vozian; *MOȘTENIRE DE CATIFELE*, de



Cristina Luchița, coordonator - Vasile Vozian; *ESCARLATA*, de Maria Miron, coordonator - Vasile Vozian; *TAROT*, de Melania Pitușcan, coordonator - Eugen Reabenchii și Vasile Vozian; *STIHILE*, de Elena Ignatieva, coordonator - Eugen Reabenchii.

Colecțiile au adus pe podium abordări diferite ale designului vestimentar, valorificând culoarea, textura, silueta și simbolul, reflectând preocupările noii generații de creatori pentru patrimoniu, identitate și expresii contemporane ale modei. Participarea FAVD s-a remarcat și prin rezultatele obținute în cadrul concursului.

Astfel, Elena Samoilă s-a învrednicit de locul 1, iar Ana Paladi a urcat pe treapta a treia a podiumului de premiere, confirmând aprecierea proiectelor prezentate în cadrul evenimentului. La realizarea colecțiilor au contribuit cadre didactice ale FAVD, Vasile Vozian, Eugen Reabenchii, Elena Bannaia, Natalia Sajin, Maria Crețu și Eleonora Macovei, prin coordonare și îndrumare de specialitate.



GRIGORE POPOVICI LA 90 DE ANI

Un destin pus în slujba sportului și a Mișcării Olimpice

Grigore Popovici este un împătimit al sportului, care și-a dedicat viața dezvoltării acestui domeniu și afirmării valorilor olimpismului în Republica Moldova. Prin activitatea sa de-a lungul anilor, prin cunoștințele acumulate, prin spiritul de inițiativă și prin dăruirea cu care și-a exercitat misiunea, a reușit să lase urme frumoase și durabile în viața sportivă a republicii. Este una dintre personalitățile care a contribuit esențial la organizarea și promovarea sportului moldovenesc. A fost și rămâne un adept al muncii bine făcute și al respectului față de colegi și toți oamenii buni.

În funcțiile importante pe care le-a deținut – președinte al Asociației Sportive a Sindicatelor, director general al Departamentului Tineret și Sport, prim-vicepreședinte și ulterior secretar general al Comitetului Național Olimpic – a demonstrat profesionalism, responsabilitate, onestitate și o remarcabilă capacitate managerială. Prin tot ceea ce a făcut, a urmărit nu doar rezultate, ci și continuitate, echilibru și respect pentru valorile autentice ale sportului.

Cei care au fericita ocazie de a-l cunoaște știu că una dintre cele mai mari calități ale sale este felul în care poate să se apropie de oameni. A știut mereu

să-și respecte colaboratorii, să îi încurajeze și să construiască relații bazate pe încredere și omenie. Tocmai de aceea, în jurul său s-au format de-a lungul timpului discipoli, colegi și prieteni din cele mai diverse domenii – oameni care îi poartă și astăzi respect și recunoștință.

Numele lui Grigore Popovici este legat de un destin pus în slujba sportului și a Mișcării Olimpice. Talentul său de specialist, asistat și fortificat de nobile calități ce întruchipau modestia, sinceritatea și echilibrul, i-a conferit de fiecare dată prestanță și încredere. Este o personalitate de calibrul care a știut să rămână aproape de oameni, să asculte, să înțeleagă și să ofere un sfat bun la momentul potrivit.

Îl cunosc din anii studenției și, de atunci până astăzi, am păstrat aceeași admirație pentru inteligența sa, pentru spiritul său analitic, pentru calmul și bunătatea cu care își întâmpină interlocutorii. Este un om care inspiră prin felul său de a fi: demn, echilibrat, deschis și profund atașat de valorile adevărate.

Astăzi, la ceas aniversar, îi doresc din suflet sănătate, liniște, bucurii și ani mulți alături de cei dragi. Să se bucure de rodul muncii sale și de dragostea celor care îl prețuiesc. La mulți ani, domnule Grigore Popovici! Rămâneți același om de valoare, același mentor și prieten adevărat, același model de integritate, bunătate și devotament față de sport.

P.S. Vă prezentăm niște scurte, dar reprezentative caracteristici ce completează imaginea Patriarhului sportului național:

Alexandru Jolondcovschi, dr., prof.univ.:

„Suntem privilegiați de a avea parte de bucuria de a vedea că munca și devotamentul, calități intrinseci lui Grigore Popovici, au lăsat urme trainice în sportul și Mișcarea Olimpică din Republica Moldova. Respectul colegilor și al celor care l-au cunoscut este, poate, cea mai frumoasă răsplătă a unei vieți trăite cu demnitate”.

Ludmila Podgurschi, membră a Asociației Presei Sportive din Moldova:

„Am citit cartea „O viață dedicată sportului” și am înțeles că, dincolo de performanțe și rezultate, se află un om care a făcut din sport un sens de viață și din valorile olimpice un reper... Am descoperit o lecție despre felul în care îți construiești destinul, atât de frumos, în jurul unor valori universale. Povestea dumnealui merită să fie cunoscută și apreciată! Este o invitație să privim sportul nu doar prin prisma rezultatelor, ci mai ales prin ceea ce

poate construi în om și lăsa timpului. Domnului Nicolae Ambrosi îi mulțumesc pentru această carte dăruită cu generozitate, oferindu-mi un prilej de reflecție asupra vieții trăite cu pasiune, perseverență și, cel mai important, în acord cu propria esență”.

Panfil Sava, conf.univ.:

„O țară întreagă are tot respectul și admirația pentru munca consacrată a lui Grigore Popovici. A exercitat funcții de mare responsabilitate, în diverse structuri sportive, depunând o muncă extrem de valoroasă, unică la acel moment de răscruce pentru sportul autohton, întru dezvoltarea plenară a acestuia”.

Octavian Muntean, ex-reporter „Sport”, TV Moldova:

„Cu mulți ani în urmă am avut fericita ocazie să îl cunosc personal pe domnul Grigore Popovici, să-i cunosc minunata familie, prietenii, colegii de muncă, precum și pe mulți discipoli ai dumne-

lui. La propunerea și cu aportul nemijlocit al prietenului meu Nicolae Ambrosi, o altă personalitate care a contribuit mult la dezvoltarea sportului și Mișcării Olimpice din R. Moldova, am realizat și un film documentar despre viața și activitatea mult stimatului omagiat. Ori de câte ori ne revedeam, mă fascina bunătatea lui sufletească, orizontul larg al cunoașterii specificului muncii depuse, capacitatea analitică și perseverența cu privire la rezolvarea celor mai stringente probleme ce apăreau instantaneu în sfera dezvoltării sportului în mase și de performanță la orizontul independenței Republicii Moldova”.

Svetlana Spataru, directoare, „Procurier-Media”:

„Este un veritabil om al neamului! Și îi mulțumim cu profundă recunoștință pentru acest lucru. În perioada anilor 1990, a fost printre puținii specialiști în domeniu care a promovat cu dăruire cultura, arta și sporturile de echipă”.



Nicolae Pelin, fostul șef al Direcției Relații internaționale a Comitetului de Stat pentru Cultură Fizică:

„Am avut marea onoare să activez profesional sub bagheta lui Grigore Davidovici. Și am realizat împreună lucruri frumoase în sportul de la sate. Prin eforturi nemăsurate și vaste cunoștințe dumnealui a contribuit esențial la dezvoltarea acestui domeniu în Republica Moldova”.

Tatiana Trofim, profesoară de limba și literatura română la Gimnaziul din satul natal al protagonistului:

„Grigore Popovici s-a născut la Țânțăreni, pe malul bătrânului Răut. Sat răzeșesc, cu oameni mândri, gospodari în toată puterea cuvântului, care a dăruit lumii multe personalități marcante. Supranumit Patriarhul sportului autohton, Grigore Popovici face parte din acea generație de aur care a făcut din gestionarea acestuia o

vocație. Un credo al domniei sale era că nu poți obține performanțe, mai cu seamă în domeniul sportului, fără dezvoltarea unei baze materiale puternice, contribuind astfel la construcția de stadioane și săli performante. Nu a uitat nici de satul natal, dăruind școlii din localitate diverse echipamente, printre care un covor de lupte libere, în anii 90 acest lucru fiind o adevărată avere. Iar tinerii care se ocupau cu trânta și luptele libere nu l-au dezamăgit, mulți dintre ei obținând performanțe deosebite pe plan internațional. Dumnealui este un reper de înțelepciune și demnitate, profesionalism și integritate pentru întreaga noastră comunitate, pentru întreaga țară. Suntem mândri să fim contemporanii Dumneavoastră, domnule Grigore Popovici”.

Nicolae AMBROSI, doctor în științe economice, conf. univ. în pedagogie profesională

Utilizare mai facilă a Platformei Naționale „Catalogul electronic”

Informațiile și resursele privind utilizarea Catalogului și Agendei electronice sunt disponibile într-un singur spațiu digital – Platforma Națională „Catalogul electronic”. Aceasta reunește noutăți despre sistem, ghiduri și tutoriale pentru utilizatori, materiale de suport și răspunsuri la cele mai frecvente întrebări.



**Catalogul electronic
catalog.sime.md
pentru
școală,
elevi, părinți
și cadre
didactice.**



De remarcat că pe parcursul anului 2026-2027, utilizarea Catalogului electronic este obligatorie pentru instituțiile de învățământ vizate. Platforma oferă acces la indicatori naționali actualizați în timp real, inclusiv numărul instituțiilor active în sistem. De asemenea, permite evidența digi-

tală a absențelor și activităților școlare, oferind acces la informații în funcție de rolul fiecărui utilizator.

Pentru cadrele didactice, platforma facilitează completarea catalogului, înregistrarea notelor și

absențelor, planificarea temelor și proiectelor, precum și generarea de rapoarte privind situația școlară a elevilor. În plus, profesorii vor avea posibilitatea să transmită mesaje elevilor și părinților direct prin intermediul platformei. Și elevii vor putea consulta notele, mediile, temele și absențele.

Părinții care au mai mulți copii înscriși în sistem îi pot asocia în același cont, monitorizând situația școlară a fiecăruia. Pentru managerii instituțiilor de învățământ, Catalogul electronic oferă instrumente potrivite de analiză: ei pot urmări completarea catalogului, activitatea cadrelor didactice și rezultatele elevilor.

Pentru a sprijini procesul de conectare și utilizare a sistemului,

în perioada 16 august - 30 septembrie curent sunt organizate sesiuni de instruire pentru instituțiile care se conectează prima dată la Catalogul electronic. Instruirile sunt destinate utilizatorilor cu urmă-

toarele roluri: administrator de instituție, diriginte și profesor. Platforma Națională „Catalogul electronic” poate fi accesată pe site-ul <https://catalog.sime.md/>



„În momentele dificile trebuie să ai propriile repere, propriile valori și capacitatea de a lua o decizie”

Mariana MARIN, doctor în pedagogie, consultant național în educație la MEC, și-a sărbătorit în august, lună de gustar, frumosul jubileu de 50 de ani. Referindu-ne la activitatea ei, punctăm doar unele repere: conf. univ. la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, fondatoare și președintă a filialei AGIRoMd, coordonatoare a Academiei Învățătorului Modern. Fiind autoare a peste 200 de lucrări științifice și științifico-didactice, precum și de manuale, Mariana Marin și-a cucerit un loc de seamă în comunitatea pedagogică din republica noastră și din România.

– De ce ați ales meseria de pedagog?

– Părinții mei au avut funcții de slujbași și nu au activat în învățământ. Din istoria familiei știu însă că bunicii din partea mamei au fost, cândva, profesori. Dar aceasta se întâmpla cu mult înainte ca eu să vin pe lume. Prin urmare, nu am crescut privind zilnic un model de profesor în familie și nici nu am ales această profesie pentru că cineva apropiat mi-ar fi indicat drumul. Poate tocmai de aceea îmi place să cred că este vorba despre vocație. Sau, poate, despre o chemare care se descoperă treptat. Am simțit de foarte tânără că mă regăsesc printre copii. Îmi plăcea să explic, să caut o altă cale atunci când ceva nu era înțeles, să observ momentul în care un copil descoperea că poate. Mai târziu am înțeles că aceasta este una dintre marile bucurii ale profesiei didactice, să fii acolo când cineva începe să creadă în propriile posibilități. Pedagogia pentru mine a devenit un mod de a gândi, de a analiza lumea și de a mă raporta la oameni. Iar dacă vocația poate avea o memorie peste generații, poate că, fără să știu, am continuat o poveste începută cândva de bunicii mei.

– Experiența de învățătoare v-a deschis calea spre cercetare și evoluție profesională?

– Da. Pot spune că cercetarea mea pedagogică a început înainte de a purta acest nume. A început în clasă. Anii în care am fost învățătoare (1994-2008) au fost fundamentali pentru tot ceea ce am făcut ulterior. Acolo am învățat pedagogia reală, cea care începe în momentul în care închizi cartea și în fața ta se află douăzeci sau treizeci de copii diferiți, fiecare cu ritmul, emoțiile, dificultățile și potențialul său. La clasă apar întrebările adevărate. De ce un copil înțelege imediat, iar altul are nevoie de o explicație diferită? Cum menții curiozitatea unui elev care este diferit de generațiile anterioare? Cum transformi greșeala într-o oportunitate de învățare? Cum evaluezi fără să reduci copilul la un calificativ? Cum îl ajuți să treacă de la „nu pot” la „voi încerca”? Cum îl faci interesat de carte, de descoperire, de cercetare? Cum îl faci să aibă propria atitudine când atâtea opinii sunt în jur? Sute de întrebări m-au urmărit în pedagogie și simultan în cercetare. Fiind învățătoare, am început

să lucrez la curriculum, metodologii de evaluare, manuale și programe de formare pentru profesori. Am încercat mereu să mă întreb dacă ceea ce scriem într-un document curricular poate deveni realitate într-o clasă adevărată. Este una dintre responsabilitățile celor care elaborează politici și documente educaționale. Să nu piardă niciodată contactul cu elevul și cu profesorul. Pentru mine, drumul spre știință nu a însemnat îndepărtarea de școală. Dimpotrivă, a însemnat încercarea de a înțelege mai profund ceea ce se întâmplă în școală.

– Activitatea dumneavoastră a fost legată mult timp de cultivarea unui vorbitor cult de limba română. Ce rezultate le considerați importante în acest sens?

– Formarea vorbitorului cult de limba română reprezintă una dintre preocupările constante ale parcurului meu profesional, de la activitatea de profesoară de limba și literatură română până la cercetare, elaborarea curriculumului, scrierea manualelor, activitatea universitară și formarea cadrelor didactice. Un reper important în reflecția mea profesională îl constituie opera lui Eugeniu Coșeriu. Marele lingvist privește limbajul ca activitate creatoare a omului și pune în centrul competenței lingvistice capacitatea de a vorbi nu numai corect, ci și adecvat situației, interlocutorului și intenției comunicative. Dintr-o asemenea perspectivă, limba nu poate fi redusă la un inventar de reguli, definiții și clasificări. Limba trăiește prin folosire, dialog, creație și prin capacitatea omului de a construi sens. Am avut și șansa profesională de a conduce proiectul de cercetare „Strategii pedagogice de formare a vorbitorului cult de limbă română din perspectiva

educației lingvistice europene”. Experiența de director al proiectului mi-a permis să aprofundez, împreună cu echipa de cercetare, fundamentele teoretice și metodologice ale formării vorbitorului cult și să caut răspunsuri la o întrebare care rămâne actuală: ce trebuie să facă școala pentru ca elevul să nu cunoască doar limba română, ci să știe să o folosească inteligent, expresiv, responsabil și adecvat? Proiectul mi-a consolidat convingerea că educația lingvistică trebuie construită în jurul comunicării autentice. Un elev poate cunoaște definiția argumentării, dar competența se vede atunci când își poate susține punctul de vedere prin argumente. Poate cunoaște caracteristicile unei descrieri, dar progresul devine vizi-



bil când reușește să creeze singur un text coerent și expresiv. Poate memora reguli de comunicare, dar formarea lingvistică își atinge scopul când știe să asculte, să răspundă cu respect, să formuleze o întrebare relevantă și să își adapteze discursul la context. Din acest motiv, am susținut constant trecerea de la predarea limbii ca sistem de noțiuni la educația prin limbă. Elevul trebuie să scrie pentru



situații reale, să argumenteze, să explice, să compare, să interpreteze, să formuleze opinii, să pună întrebări, să verifice informații și să participe activ la dialog.

Și lectura literară trebuie să participe la formarea vorbitorului cult. Elevul nu citește literatura numai pentru a identifica tema, ideea principală sau mijloacele artistice. Citește pentru a descoperi experiențe umane, a înțelege perspective diferite, a-și forma sensibilitatea, a-și pune întrebări și a-și construi propria interpretare. Literatura dezvoltă vocabularul, gândirea, imaginația, empatia și capacitatea de a exprima nuanțat ceea ce simțim și ceea ce gândim. În concepția lui Coșeriu, limbajul este

la promovarea unei perspective în care educația lingvistică trece de la învățarea despre limbă la învățarea prin limbă și pentru viață. A forma un vorbitor cult de limba română înseamnă, în fond, a forma un om capabil să gândească limpede, să comunice cu demnitate, să intre în dialog cu ceilalți și să își exprime identitatea culturală printr-o limbă pe care o cunoaște, o prețuiește și o folosește cu responsabilitate.

– Ce au însemnat pentru dumneavoastră proiectele de cercetare, seminarele, școlile de vară și colaborările internaționale?

– Întrebarea mă face să privesc în urmă la experiențe profesionale care mi-au schimbat treptat felul de a înțelege educația. Colaborările internaționale mi-au oferit, la rândul lor, posibilitatea de a compara direct idei, practici și sisteme educaționale. La Bruxelles am privit educația lingvistică din perspectivă europeană, la Helsinki am urmărit discuțiile despre profesia didactică și despre încrederea acordată profesorului, iar cursul NORRAG și Nazarbayev University privind extinderea inovațiilor educaționale m-a făcut să mă întreb nu doar dacă o idee funcționează într-un proiect pilot, ci dacă poate deveni durabilă la nivelul unui întreg sistem. Un impact aparte asupra mea l-a avut experiența din Estonia. Din reflecțiile și observațiile acumulate s-a născut cartea „Dialogurile schimbării. Lecțiile Estoniei pentru Republica Moldova”, publicată în 2025. Astăzi folosesc cartea la cursurile de formare continuă și în activitatea cu masteranzii, inclusiv ca studiu de caz pentru analiza schimbării educaționale. Au urmat experiențe foarte aplicate. În proiectul GIZ am lucrat cu metodologia Flipped Classroom pentru învățământul profesional tehnic, iar în programul OECD Learning Compass am avut rol de mentor național și am analizat competențele de care elevii vor avea nevoie în viitor. Diferite forumuri educaționale din România, școli internaționale pentru profesori și numeroase programe de formare mi-au oferit ocazia să lucrez alături de practicieni, cercetători și decidenți.

(Continuare în pag.5)



(Continuare din pag. 4)

– **Ce provocări și satisfacții vă oferă revista „Învățătorul Modern”?**

– Este un proiect foarte apropiat de mine pentru că s-a născut din nevoia de a crea un spațiu de dialog profesional pentru profesori. În educație se vorbește foarte mult despre profesori, dar este la fel de important să îi și ascultăm. Revista încearcă să aducă împreună cercetarea și experiența de la clasă. Profesorul are nevoie de fundamentare teoretică, dar și de soluții aplicabile, de idei pe care să le poată adapta mâine la lecție. Provocarea este să rămâi relevant. Școala se schimbă, copiii se schimbă, tehnologia schimbă modul în care circulă informația, iar profesorii au nevoie de răspunsuri la probleme tot mai complexe. Îmi doresc ca revista să rămână un loc al ideilor serioase, dar exprimate accesibil. Un loc în care profesorul să nu fie tratat doar ca executant al unor documente, ci ca profesionist capabil să gândească, să creeze și să participe la schimbarea educației.

– Cu ce provocări vă confrunțați în activitatea universitară și cum participați la formarea cadrelor didactice?

– Universitatea se confruntă astăzi cu o provocare pe care o simțim tot mai puternic. Informația nu mai este rară și nici greu accesibilă. Studentul, masterandul sau doctorandul poate găsi în câteva secunde cărți, articole, cursuri, materiale video, baze de date și instrumente digitale. Eu nu vin în fața masteranzilor sau doctoranzilor pentru a le spune ceea ce ar putea citi singuri. Vin pentru a crea un context în care informația capătă sens, se leagă de experiență și se transformă în judecată profesională. Îmi place să spun că rolul profesorului este asemănător unei valori adăugate. Participanții vin deja cu experiență, cu lecturi, cu practici, cu întrebări și uneori chiar cu soluții. Eu încerc să organizez, să provoc, să completez, să pun în relație ceea ce ei știu cu ceea ce încă nu au explorat și să îi conduc spre un nivel mai profund de înțelegere.

La formarea continuă perspectiva este și mai clară. Profesorii nu vin la curs ca să fie umpluți cu informații. Ei vin cu ani de experiență profesională, cu practici deja consolidate, cu reușite, dificultăți și întrebări la care poate nu au găsit încă răspuns. De aceea, formatorul tre-



buie să respecte experiența lor și să lucreze cu ea. O formare reușită începe atunci când experiența participanților intră în dialog cu idei noi, cercetări, modele și perspective diferite. În Școala doctorală, procesul devine și mai riguros. Doctorandul trebuie să învețe să nu accepte imediat ceea ce pare evident, să formuleze întrebări de cercetare, să caute dovezi, să compare perspective, să construiască argumente și să își susțină poziția. Aici profesorul nu oferă răspunsuri



gata făcute. El creează condițiile în care doctorandul ajunge să își construiască propriile răspunsuri, fundamentate științific.

– **Cum vă influențează contactul permanent cu pedagogii consacrați și cum priviți calitatea de lider în educație?**

– Am șansa să întâlnesc foarte mulți profesori valoroși. Contactul permanent cu oameni din școli mă ajută să nu privesc educația doar prin documente, curricula, proiecte sau teorii. Profesorii aduc realitatea în discuție. Ei simt primii schimbările din comportamentul copiilor, din relația cu familia, din motivația pentru învățare, din felul în care tehnologia influențează atenția și comunicarea. Când îi ascuți cu adevărat, începi să înțelegi mai bine ce trebuie păstrat și ce trebuie

regândit. Poate tocmai de aici vine și felul în care înțeleg leadership-ul. Nu cred că liderul este omul care are cele mai multe răspunsuri. Cred că este omul care știe să adune în jurul unei probleme experiențe diferite, să pună întrebările potrivite, să asculte și să creeze condițiile în care oamenii găsesc împreună soluții. Autoritatea profesională nu vine din denumirea funcției. Se construiește în timp, prin competență, consecvență, respect, capacitatea de a asculta și disponibilitatea de a-și asuma responsabilitatea atunci când lucrurile devin dificile.

– **Cum apreciați evoluția evaluării criteriale prin descriptori?**

– Evaluarea criterială prin descriptori reprezintă pentru mine una dintre cele mai importante schimbări produse în cultura evaluării din școala noastră. Am lucrat ani la rând asupra acestui domeniu, iar înainte de a construi metodologia am încercat să înțeleg foarte bine ce înseamnă, de fapt, evaluarea și ce efect poate avea asupra copilului. Am citit și recitat autori care au influențat profund felul în care pri-

vesc evaluarea. O evaluare bună trebuie să răspundă foarte clar la trei întrebări: *Ce reușesc? Unde întâmpin dificultăți? Ce trebuie să fac mai departe?* Dacă profesorul îi spune copilului doar că a greșit, evaluarea se oprește exact în punctul în care ar trebui să înceapă învățarea. Feedbackul trebuie să îl ajute pe elev să înțeleagă greșeala, să găsească o cale de corectare și să încerce din nou. Aici consider că modelul construit și implementat în Republica Moldova are o valoare aparte. Timp de aproape zece ani, evaluarea criterială prin descriptori s-a implementat în învățământul primar și a contribuit la schimbarea treptată a relației dintre copil și evaluare. Un element pe care îl consider profund uman este lipsa calificativului „insuficient”. În locul unui calificativ care



încide procesul, metodologia propune procedeul *Recuperare*. Pentru mine, recuperarea este una dintre ideile cele mai importante ale întregii metodologii. Ea spune copilului: „Încă nu ai reușit, dar mai ai o șansă”. Profesorul revine, explică, oferă sprijin, adaptează sarcina, iar elevul încearcă din nou. Evaluarea nu constată pur și simplu nereușita, ci creează condiții pentru progres. La cursurile mele de formare folosesc deseori situații concrete. De exemplu, discutăm cazul unui elev care nu reușește să rezolve o sarcină la prima evaluare. Întrebarea nu este „Ce calificativ îi punem?”, ci „Ce nu a înțeles copilul și ce facem pedagogic după ce am constatat dificultatea?”. Sau analizăm două tipuri de feedback. Profesorul poate scrie „Ai greșit”, dar poate spune și „Ai identificat corect primele două etape, revino la a treia și verifică relația dintre date”. În al doilea caz, evaluarea deja produce învățare.

În 2024, am avut și posibilitatea de a privi metodologia după aproape un deceniu de implementare, ca membră a grupului de lucru instituit de MEC, pentru evaluarea eficienței ECD. O metodologie nu devine parte a culturii școlii printr-un ordin, ci prin ani de practică, înțelegere și confirmare profesională. La fel de important a fost să constatăm că direcția aleasă de Republica Moldova este consonantă cu tendințele sistemelor educaționale performante. În studiu am analizat experiențele din Singapore, Japonia, Estonia, Elveția, Finlanda, Irlanda, Norvegia și Olanda. Foarte grăitoare mi se pare și vocea elevilor: cei care au trecut ulterior la gimnaziu au descris întâlnirea cu notele prin frică, nesiguranță și presiune, iar relațiile din clasele primare au fost percepute ca mai relaxate. Majoritatea au optat pentru păstrarea evaluării fără note în clasele primare. Pentru mine, asemenea constatări confirmă sensul profund al ECD: evaluarea trebuie să îi spună copilului nu că drumul s-a încheiat, ci cum poate continua. Tocmai aici își găsește locul și procedeul *Recuperare*, o șansă pedagogică oferită copilului pentru a reveni, a înțelege și a reuși. După aproape zece ani de implementare, cred că următorul pas firesc este consolidarea evaluării ca învățare. Elevul trebuie să devină treptat capabil să își observe progresul, să își recunoască dificultățile, să utilizeze criteriile, să își analizeze propriul produs și să participe la stabilirea pașilor următori. Pentru mine, maturizarea evaluării începe în momentul în care copilul nu mai întreabă doar „Ce am primit?”, ci începe să întrebe „Ce am reușit, ce mai am de îmbunătățit și cum pot face mai bine data viitoare?”. Evaluarea nu trebuie să îi arate copilului unde se termină posibilitățile lui.

Trebuie să-i indice de unde poate continua să învețe.

– Cum vedeți evoluția educației din Republica Moldova și ce gând le adresați profesorilor tineri?

– Cred că educația la noi în țară se află într-un moment în care trebuie să răspundă mai clar ca oricând la o întrebare fundamentală: Ce profil de absolvent vrem să formăm pentru următoarele decenii și pentru ce tip de societate îl pregătim? În asemenea contexte, întrebarea școlii nu mai poate rămâne doar „Ce informații a memorat elevul?”, ci trebuie să devină „Ce știe să facă folosind ceea ce a învățat? Cum gândește? Cum argumentează? Cum ia o decizie?”. Și tocmai aici apare o idee în care cred foarte mult: cu cât tehnologia devine mai prezentă în educație, cu atât avem nevoie de mai multă pedagogie de suflet. Am încercat să formulez această viziune în cartea mea „Pedagogie cu inimă”. Nu am conceput cartea drept un canon pedagogic și nici drept o colecție de rețete pe care profesorul trebuie să le urmeze. O văd mai curând ca pe un manifest pentru o educație profund umană, în care rigoarea profesională, fundamentarea științifică și exigența pot conviețui firesc cu empatia, respectul și grija față de copil. Prin „Pedagogie cu inimă” am vrut să readuc în centrul reflecției profesorul și relația lui cu elevul. Putem vorbi despre curriculum, standarde, evaluare, performanță, inteligență artificială sau reforme, dar toate capătă valoare pedagogică numai atunci când sunt transformate în experiențe autentice de învățare. Profesorul trebuie să știe să observe copilul, să-l provoace intelectual, să-i respecte ritmul, să-i ofere încredere și să-l sprijine fără să-i diminueze responsabilitatea. În aceeași logică, profesorul viitorului nu poate fi redus la rolul de utilizator al tehnologiilor. El trebuie să fie un profesionist reflexiv, capabil să ia decizii pedagogice fundamentate, să observe progresul elevului, să interpreteze date, să adapteze strategiile didactice și să învețe permanent din propria practică.

Tinerilor profesori le-aș spune să învețe de la oamenii buni, dar să nu încerce să devină copia dascălului pe care l-au admirat. Să-și construiască propria identitate profesională. Să citească, să cerceteze, să întrebe, să observe atent copiii, să-și analizeze lecțiile și să nu se teamă să spună „nu știu încă”. Profesorul competent nu este cel care pretinde că are toate răspunsurile, ci cel care continuă să învețe.

A intervievat
Elvira ȚAGANAȘ-PÂNTEA



Digitalizarea în educație – între necesitate, oportunitate și responsabilitate

Educația se află într-un proces continuu de transformare, iar dezvoltarea tehnologiilor digitale influențează tot mai mult modul în care învățăm, comunicăm și relaționăm. Pentru elevul de astăzi, tehnologia nu mai reprezintă un element străin, ci face parte din mediul său cotidian. În aceste condiții, școala are responsabilitatea de a valorifica oportunitățile oferite de instrumentele digitale, fără a pierde însă din vedere ceea ce stă la baza educației: relația umană, comunicarea, creativitatea, cooperarea și formarea caracterului. Din perspectiva mea de învățătoare, digitalizarea educației nu înseamnă înlocuirea metodelor tradiționale cu dispozitive și aplicații, ci îmbinarea inteligentă a resurselor digitale cu metodele didactice consacrate, astfel încât procesul de învățare să devină mai atractiv, interactiv și adaptat nevoilor elevilor.



Natalia GROSU,
învățătoare, grad didactic I,
Liceului Republican de Muzică
„Ciprian Porumbescu”,
mun. Chișinău

Beneficiile digitalizării la clasele primare

Integrarea echilibrată a resurselor digitale poate aduce numeroase beneficii. În primul rând, crește motivația pentru învățare; copiii sunt atrași de elementele vizuale, interactive și ludice, lecțiile devenind mai captivante. În al doilea rând, se facilitează învățarea diferențiată; elevii au ritmuri și stiluri diferite de învățare, unele resurse digitale permițând

ipoteze și realizarea unor experimente. În acest caz, tehnologia nu înlocuiește experiența directă, ci o completează.

Învățătorul – facilitator al învățării digitale

Digitalizarea schimbă și rolul cadrului didactic. Învățătorul nu mai este doar furnizor de informații, deoarece elevii au acces rapid la o cantitate impresionantă de conținut. Rolul său devine acela de ghid, facilitator și formator al competențelor de învățare. Este important să-i învățăm pe copii nu doar *ce* să caute, ci și *cum* să caute, *cum* să selecteze informații și *cum* să distingă informația corectă de cea eronată. În activitatea de la clasă, încerc să folosesc tehnologiile cu un scop pedagogic clar. Înainte de a utiliza o aplicație sau de a prezenta un material digital, mă întreb: „Ce va învăța elevul prin această activitate?”, „Ce competență dezvoltă?”, „Aduce tehnologia un plus de valoare procesului de învățare?”. Această abordare ajută la evitarea folosirii tehnologiilor doar pentru efectul de nouitate.



repetarea exercițiilor, oferirea unui feedback rapid sau alegerea unor niveluri diferite de dificultate. În al treilea rând, se dezvoltă competențele digitale; copilul învață să utilizeze tehnologia nu doar pentru divertisment, ci și ca instrument de informare, comunicare, creație și rezolvare de probleme. În al patrulea rând, este stimulată creativitatea; elevii creează prezentări, desene digitale, povești, postere, proiecte sau mici produse multimedia. Nu în ultimul rând, tehnologiile noi facilitează colaborarea; activitățile realizate în perechi sau în echipe îi încurajează pe elevi să comunice, să-și împartă responsabilitățile și să găsească împreună soluții.

Activități digitale cu impact la clasă

Experiența didactică mi-a demonstrat că elevii răspund pozitiv atunci când sunt implicați activ în procesul de învățare. De aceea, tehnologia poate fi valorificată prin activități precum: „Descoperă răspunsul!”, elevii rezolvă sarcini interactive și descoperă treptat un mesaj; „Adevărat sau fals?”, copiii analizează informații și argumentează răspunsul; „Continuă propoziția!”, activitate potrivită pentru dezvoltarea vocabularului și exprimării orale; „Găsește

intrusul!”, identificarea elementului care nu aparține unei categorii; „Misiunea digitală”, o succesiune de sarcini prin care elevii avansează de la o etapă la alta; „Roata întrebărilor”, activitate de recapitulare și verificare; „Detectivii informației”, elevii analizează diferite informații și identifică ceea ce este relevant și corect; „Creează și prezintă!” – realizarea unui produs digital individual sau în echipă. Astfel de activități transformă elevul dintr-un receptor pasiv într-un participant activ la propria învățare.

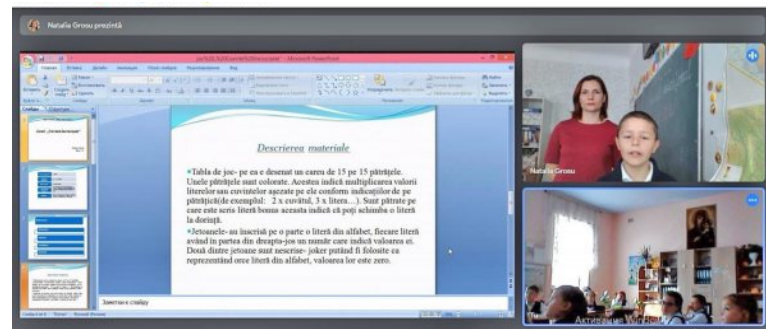
Inteligența artificială – o nouă provocare pentru școală

O componentă tot mai importantă a digitalizării este inteligența artificială. Aceasta oferă noi posibilități pentru cadrele didactice: generarea de idei, adaptarea unor sarcini la nivelul elevilor, elaborarea unor exerciții, crearea de materiale suport și diversificarea activităților. În același timp, utilizarea inteligenței artificiale trebuie realizată cu discernământ. În

timpul destinat mișcării, jocului și interacțiunii directe. De asemenea, accesul nelimitat la internet poate expune copiii la informații nepotrivite, dezinformare sau situații care le pot afecta siguranța. De aceea, educația digitală trebuie să includă și reguli clare privind: protejarea datelor personale; comportamentul responsabil în mediul online; respectarea celorlalți; verificarea informațiilor; utilizarea echilibrată a dispozitivelor; protejarea parolelor și a conturilor; solicitarea ajutorului unui adult în situații dificile. Iar familia și școala trebuie să colaboreze pentru formarea unor comportamente digitale sănătoase.

Învățătorul trebuie să învețe permanent

Digitalizarea presupune și dezvoltarea profesională continuă a cadrului didactic. Pentru a putea utiliza eficient tehnologia, acesta trebuie să fie dispus să învețe, să experimenteze și să se adapteze. În calitate de învățătoare, consider că fiecare instrument digital nou reprezintă nu doar o provo-



cazul elevilor mici, este esențial ca tehnologia să nu înlocuiască gândirea, lectura, scrisul de mână, conversația, jocul și experiența directă. Copilul trebuie să învețe că un instrument digital poate sprijini gândirea, dar nu trebuie să gândească în locul lui. De aceea, consider important ca elevii să fie încurajați să formuleze propriile idei, să argumenteze, să compare răspunsuri, să pună întrebări și să verifice informațiile primite.

Digitalizarea nu trebuie să înlocuiască relația umană

Unul dintre cele mai importante aspecte pe care trebuie să le avem în vedere este echilibrul.

O lecție nu devine automat mai bună doar pentru că este digitală. Uneori, o conversație cu elevii, o carte citită împreună, un experiment realizat în clasă, un joc de rol sau o activitate în aer liber pot avea un impact educațional mai mare decât orice aplicație. În clasele primare, copilul are nevoie să se miște, să comunice, să construiască, să deseneze, să scrie, să observe și să interacționeze direct cu cei din jur. Tehnologia trebuie să fie un instrument, nu scopul educației. În opinia mea, adevărata digitalizare nu presupune să avem cât mai multe dispozitive în clasă, ci să știm când, de ce și cum să le utilizăm.

Riscurile utilizării excesive a tehnologiei

Alături de avantaje, digitalizarea aduce și anumite riscuri. Expunerea îndelungată la ecrane poate reduce

care, ci și o oportunitate de a-mi îmbunătăți activitatea. Participarea la cursuri de formare, schimbul de experiență cu alți colegi și explorarea unor resurse educaționale digitale contribuie la dezvoltarea unor competențe profesionale.

Totuși, este important să nu confundăm competența digitală cu simpla capacitate de a utiliza o aplicație. Adevărata competență constă în integrarea pedagogică a tehnologiei, astfel încât aceasta să răspundă unei nevoi reale de învățare. Digitalizarea educației este o realitate pe care școala nu o poate ignora. Ea oferă numeroase oportunități pentru modernizarea procesului educațional, creșterea motivației elevilor și dezvoltarea unor competențe necesare societății contemporane. Tehnologia devine valoroasă atunci când este utilizată cu măsură, creativitate și responsabilitate. Nu dispozitivul face lecția memorabilă, ci modul în care cel care predă reușește să-l transforme într-un instrument de învățare.

Școala viitorului nu trebuie să fie dominată de ecrane, ci să reprezinte un lăcaș în care omul și tehnologiile avansate se completează. Copilul trebuie să rămână în centrul educației, iar tehnologia să fie unul dintre mijloacele prin care îl ajutam să descopere lumea, să gândească liber, să creeze și să învețe pe tot parcursul vieții. Iar misiunea noastră, a dascălilor, este să pregătim nu doar copii capabili să utilizeze noile mijloace digitale, ci personalități care sunt în stare să le folosească inteligent, critic, creativ și responsabil.

Consiliul Europei: 15 școli vor beneficia de facilități fiscale pentru modernizare

Proiectul „Modernizarea școlilor (facilitate de finanțare publică)”, subvenționat de Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei, va beneficia de facilități fiscale cu privire la bunurile și serviciile importate sau livrate pentru implementare. Acestea din urmă sunt scutite de taxa pe valoarea adăugată (TVA), accize, taxe vamale, taxa pentru mărfurile care cauzează poluarea mediului în procesul utilizării.

Valoarea impactul facilităților fiscale acordate constituie 5,8 milioane de euro. Proiectul este finanțat printr-un împrumut de 30 de milioane de euro și un grant de 5 milioane, banii fiind destinați reabilitării a 15 instituții de învățământ din rețeaua celor 90 de școli-model.

De remarcat că investițiile vizează infrastructura instituțiilor de învățământ și crearea unor medii de învățare sigure, moderne și adaptate necesităților elevilor. Lucrările de modernizare sunt menite să contribuie la îmbunătățirea condițiilor de studiu pentru aproximativ 12 800 de elevi și 800 de cadre didactice.



O rețea transfrontalieră a adus împreună 77 de specialiști din România și R. Moldova

O rețea profesională transfrontalieră, formată din 177 de specialiști din România și Republica Moldova, a desfășurat instruire cu privire la schimbul de experiență și bunele practici în sfera protecției copilului. La eveniment, discuțiile s-au axat pe rezultatele obținute, lecțiile învățate la acest curs și pașii următori pentru reforma serviciilor destinate picilor care cresc în condiții de îngrijire rezidențială, aflați în proces de reintegrare familială și în situații de risc prin abandon sau separare de familie.

Rețeaua a fost creată în cadrul Proiectului „Consolidarea parteneriatului transfrontalier pentru tranziția către îngrijirea în comunitate și familie”, finanțat de Uniunea Europeană, prin Programul Interreg VI-A NEXT România - Republica Moldova 2021-2027. Proiectul reprezintă un exemplu de cooperare eficientă între instituții și organizații ale societății civile, contribuind la promovarea tranziției de la protecția instituțională a copiilor la îngrijirea în familie și comunitate.

Rezultatele obținute constituie o bază importantă pentru continuarea reformei și dezvoltarea serviciilor care răspund necesităților copiilor și familiilor. Opiniile exprimate în cadrul panelului de discuții s-au referit la dezvoltarea serviciilor centrate pe copil și familie, ce necesită o colaborare continuă între autorități, specialiști și organizații de pe ambele maluri ale Prutului. Schimbul de experiență și cooperarea transfrontalieră rămân esențiale pentru continuarea procesului de dezinstituționalizare în vederea creării unor servicii care să permită fiecărui copil să crească într-un mediu familial protector și sigur.

Liliana Rotaru, președintele CCF Moldova (Asociație Obștească de protecție a drepturilor minori-

lor „Copil, Comunitate, Familie”), a remarcat că „În spiritul unui vechi proverb care ne spune că e nevoie de o comunitate ca să creștem un copil, transmitem un mesaj simplu, dar ferm: fiecare copil are dreptul să crească într-o familie sigură și iubitoare, iar autoritățile au obligația să asigure realizarea acestui drept. Așa că avem nevoie de servicii de calitate, de profesioniști bine pregătiți și de o colaborare constantă între instituții. Rețeaua creată în cadrul acestui proiect este un rezultat important tocmai pentru că permite specialiștilor din România și Republica Moldova să rămână conectați, să împărtășească experiențe și să găsească împreună soluții pentru copiii și familiile cu care lucrează”.

În continuare, Corina Mighiu, coordonator de programe *Salvați Copiii Iași*, a specificat că „Tranziția de la îngrijirea rezidențială la servicii bazate pe familie și comunitate nu este doar o reformă instituțională, ci un angajament profund pentru viitorul fiecărui copil. Prin parteneriatul transfrontalier dezvoltat în cadrul proiectului am adus la aceeași masă profesioniști din ambele state românești, oferindu-le lecții învățate și sprijinul practic de care au nevoie zi de



zi, pentru implementarea reformelor ce țin de protecția copilului. Faptul că, la finalul proiectului, rămâne o rețea de 177 de specialiști care continuă să comunice și să colaboreze este unul dintre cele mai importante câștiguri ale acestui parteneriat”.

Membrii rețelei profesionale transfrontaliere sunt activi într-un grup de comunicare, care permite instituțiilor și specialiștilor să continue schimbul de experiență și cooperarea dincolo de durata proiectului. Procesul de învățare și schimb de bune practici a fost completat de 3 vizite de studiu – două în România și una în R. Moldova. Specialiștii care lucrează direct cu familiile au prezentat exemple con-

crete despre modul în care cunoștințele și instrumentele dobândite pe parcursul proiectului au fost aplicate în activitatea lor, contribuind la dezvoltarea unor servicii orientate spre prevenirea separării copilului de familie și sprijinirea reintegrării familiale. Totodată, campania de conștientizare „Un loc la masă” a transmis publicului larg mesajul privind dreptul fiecărui minor de a crește într-o familie și într-o comunitate care îl sprijină. Campania a ajuns la peste 800 000 de persoane și a generat peste 4,5 milioane de vizualizări și audii radio, materialele fiind urmărite în mai multe state din Europa.

Activitățile au urmărit consolidarea competențelor necesare pentru sprijinirea copiilor și familiilor în procesul de dezinstituționalizare. Timp de 18 luni, peste 300 de profesioniști

din domeniul protecției copilului din ambele țări, inclusiv specialiști din cadrul structurilor teritoriale și regionale de asistență socială (STAS și ATAS), au beneficiat de instruire, coaching, mentorat și schimb de experiență.

Proiectul „Consolidarea parteneriatului transfrontalier pentru tranziția către îngrijirea în comunitate și familie” (ROMD00376) a fost implementat în perioada aprilie 2025 - septembrie a.c. de CCF Moldova și *Salvați Copiii Iași*. Cu un buget total de 439 400,85 euro, proiectul a fost finanțat de UE și cofinanțat de statele participante, prin Programul Interreg VI-A NEXT România - Republica Moldova 2021-2027. Activitățile au vizat județele Iași, Galați, Vaslui și Botoșani din România, precum și întregul teritoriu al Republicii Moldova.

Reporter UPP

Păstrați horele și cântul, ele împodobesc pământul



Prima duminică de septembrie a.c. a fost una de mare sărbătoare, cântec și voie bună, în satul Bucuria, Cahul, localitatea găzduind cea de-a XXXIV-a ediție a Festivalului Folcloric Regional, cu genericul *La vatra horelor bucuriene*. A fost o zi frumoasă, în care tradiția s-a simțit la fiecare pas – în cântec, joc, portul național, meșteșuguri populare și, mai ales, în bucuria oamenilor de a fi împreună. Or, folclorul trăiește prin oamenii care îl iubesc și îl transmit mai departe, din generație în generație; cântecul, dansul și datinile ne definesc ca neam și entitate, iar prin creația populară noi demonstrăm dragostea pentru rădăcini.

Este pentru a XXXIV-a oară când Consiliul Raional Cahul și Primăria satului Bucuria organi-

zează Festivalul folcloric regional al cântecului și dansului popular, eveniment de anvergură, care, în acest an, a găzduit 22 (!) de colective folclorice din sate ale raioanelor Cahul, Cantemir, Leova, Comrat, Taraclia, precum și din comuna Vânători, județul Galați, România, publicul spectator admirând și evoluția interpreților de muzică populară, Victoria Romașcanu din Cantemir și Ioana Deordea de dincolo de Prut, și bogata expoziție a meșterilor populari din partea locului. Tradițional, programul Festivalului a inclus parada portului popular, care a anticipat deschiderea oficială a sărbătorii. A urmat Hora Mare, în iureșul căreia s-au prins și mic, și mare, apoi fascinantul spectacol muzical-artistic care a încântat publicul cu melodii și dansuri de excepție, adevărate perle folclorice.

La deschiderea Festivalului, directorul căminului cultural din satul Bucuria, Gheorghe Raicu, un împătimit al cântecului și jocului popular, promotor activ al tradițiilor, datinilor și obiceiurilor din spațiul românesc, a menționat: „Îmi plac tradițiile și de aceea sunt mereu în căutare de noi cântece, dansuri populare, de oameni care mai păstrează creații populare din străbuni, de locuri în care aceste inestimabile perle populare încă se mai păstrează vii. Mă bucur nespus de mult că, în pofida scurgerii nestăvilite a timpului, reușim să ne adunăm aici, la Vatra Horei Noastre, acest Imn al Unirii care nu este doar un simplu dans, dar și un cântec al deșteptării

naționale, un frumos simbol al unității noastre, al legământului sacru al neamului pe acest meleag mioritic, unde suntem stăpâni pe veci, cât va răsună dangătul clopotelor de la Putna”.

Cântecele, portul, jocul popular prezentate pe scena căminului cultural din Bucuria, în fiecare an, vin cu un mesaj sincer, firesc, simplu și drag, care „se lipește” de inima fiecăruia, se așează în adâncul sufletului: cele de dor, dragoste de melea-gul natal, care se transformă pe dată din nostalgie în speranță și bună dispoziție, stare pe care numai cântecul și jocul popular știu să le creeze;



grație eforturilor împătimitilor de frumos, tradițiile noastre încă adună oamenii laolaltă, împreună reușind să păstrăm vie frumusețea satului și a culturii noastre naționale. Evenimentul a intrunit oaspeți de

onoare: vicepreședinții raionului Cahul, Tatiana Seredenco și Nicon Pislari; șefa secției cultură Cahul, Ecaterina Cozma; primara satului Bucuria, Viorica Mocanu. Rând pe rând, au delectat sufletele spectatorilor colectivele folclorice din satele cahulene – Bucuria, Crihana Veche, Brânza, Văleni, Cucoara, Cotihana, Zărnești, Burlacu, Taraclia de Salcie, Ursoaia, Baurci Moldoveni, de la Palatul de cultură al municipiului Cahul, după care: din Cania, Pormbești, Cociulia din Cantemir; Filipeni, Leova; Hârtop, Taraclia; Congaz, Comrat, ansamblul folcloric din comuna Vânători, Galați. Cu

bune. Cu ele, vine vorba, ne identificăm în lume, ca neam și entitate.

Iată ce mi-a mărturisit, în finalul Festivalului, Liuba Bejenaru, conducătoarea colectivului folcloric *Canianca* din satul de baștină al lui Gheorghe Raicu: „Oricare ar fi melodia ce răsună, ea trebuie cântată. Or, dacă nu se cântă, este ca o pasăre ce nu zboară, asemenea inimii ce încetează să bată. Pe la noi prin sat se spunea că atunci când ciobanii nu mai cântă din fluier sau cimpoi, nici oițele nu mai pasc; atunci când fetele nu fredonează o melodie, iar flăcăii uită chioul de bucurie, e trist de tot”.

De bună seamă, trebuie să promovăm tradițiile pentru a ne cunoaște trecutul, străbunii, originea și identitatea națională, să vedem care sunt valorile ce ne leagă de patrie, să învățăm și să prețuim fondul nostru național, care este precum o emblemă pentru propria persoană, precum o carte de vizită a comunității și, în ansamblu, a națiunii din care facem parte. Conservarea și promovarea tradițiilor sunt necesare deoarece acestea reprezintă o parte a patrimoniului imaterial pe care îl avem, ca popor și națiune. Ca parte a patrimoniului, datinile și obiceiurile constituie o marcă identitară, fără de care nu putem vorbi despre națiunea română. Dispariția tradițiilor ar avea drept urmare dispariția națiunii înseși.

Ion DOMENCO

PNUD: Adolescenți din 10 localități au învățat să transforme probleme de mediu în soluții



Peste 150 de tineri din 10 localități din R. Moldova au participat, în luna august curent, la școli de vară „EcoLeaders”, întru dezvoltarea unor comunități durabile în sens ecologic. Ei au învățat prin experimente și activități practice să contribuie la protejarea mediului și dezvoltarea unor comunități reziliente. Școlile de vară au fost organizate cu susținerea Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD), Suediei și Norvegiei, în parteneriat cu Alianța Asociațiilor de Băstinași din Moldova, în cadrul proiectului „Comunități reziliente prin abilitarea femeilor”.

„Eco-detectivi”

Astfel, tineri și tinere din satele Costuleni, Hârbovăț, Lozova, Vornicieni, Mihăileni, Slobozia Mare, Geamăna, Călinești, Izbiște și Vărvăreuca au discutat despre schimbările climatice, energia regenerabilă, eficiența energetică, biodiversitatea, gestionarea deșeurilor și utilizarea responsabilă a apei. În loc de lecții tradiționale, ei au practicat activități de „eco-detectivi” în propriile comunități.

Copiii au identificat probleme de mediu și soluții pentru ele, au învățat să sorteze și să reducă deșeurile, să economisească apa și energia, observând cu luare aminte biodiversitatea din jur. Spre exemplu, la Lozova, Strășeni, tinerii au mers pe jos, cu biciclete și trotinete către Rezervația „Codrii”, unde au explorat biodiversitatea locală. De asemenea, programul a inclus vizite la un parc fotovoltaic, stații de tratare și epurare a apei pentru a se familiariza cu tehnologiile puse în discuție.

Iar la Geamăna, Anenii Noi, participanții și-au calculat amprenta ecologică, au realizat un audit energetic și de mediu, lucrând la un mini-ghid de compostare. Pe când la Mihăileni, Râșcani, adolescenții au urmărit traseul unui deșeu organic, analizând modul în care compostarea poate contribui la dezvoltarea agriculturii și reducerea cantității de deșeuri. La Costuleni, Ungheni, tinerii au elaborat idei în vederea întocmirii unor mini-proiecte ecologice, asumându-și

acțiuni concrete de protecție a mediului în comunitate.

Este de menționat că programul a plasat accentul pe implicarea civică, tinerii lucrând în echipe pentru a-și prezenta ideile. Astfel, ei au luat decizii împreună, identificând acțiuni care pot fi realizate cu resurse disponibile la nivel local.

Sara Stănilă, elevă la Gimnaziul Izbiște, r. Criuleni, s-a pronunțat că „Aș vrea să schimb perspectiva oamenilor, să-i fac să privească altfel energia verde și protecția mediului. Cred că pentru orice problemă există o soluție, iar dacă ne mobilizăm, putem schimba lucrurile. Când mă voi întoarce acasă, voi vorbi cu cei din jur despre ceea ce am învățat aici, despre schimbările simple pe care fiecare dintre noi le poate face”.

Înainte de activitățile descrise supra, echipe formate din câte un tânăr și un adult din fiecare comunitate au participat la o instruire derulată pe parcursul a trei zile pentru a învăța despre climă, energie și metode interactive de lucru cu adolescenții. Iar educația climatică și de mediu s-a desfășurat de la începutul acestui an. În plus, alți 40 de adolescenți au participat la două școli de vară dedicate jurnalismului de mediu și protejării ecosistemelor din regiunea Nistrului de Jos, iar 20 de studenți de la USM au absolvit cursul „Jurnalismul de mediu”.

În 2025, elevi din 87 de școli au parcurs module despre energie și climă, iar peste 140 de studenți din

6 universități au participat la Academia Eco Media. În același timp, peste 450 de școlari din 6 localități au luat parte la quiz-ul interactiv „Energie cu șanse egale”. De remarcat că pentru participanții la EcoLeaders, activitățile nu se încheie odată cu școala de vară. Așadar, în mai multe localități sunt planificate campanii de informare și de colectare a deșeurilor, acțiuni de plantare a arborilor și alte inițiative cu caracter pronunțat ecologic.

EcoNistru la Tudora, Ștefan Vodă



Școala de vară EcoNistru, organizată la Tudora, Ștefan Vodă, a întrunit 20 de tineri din 13 localități situate în regiunea Parcului Național „Nistrul de Jos”. În mijlocul naturii, ei au învățat cum se contribuie la protejarea râului și ecosistemelor acestuia. Scopul programului a fost promovarea unui comportament responsabil față de resursele naturale și formarea unei noi generații de tineri implicați în protecția mediului.

Participanții au explorat pe parcursul a 5 zile ecosisteme din regiune, au învățat metode de monitorizare a calității apei, au observat păsările în habitatul lor natural și au analizat impactul schimbărilor climatice aflate sub influența unor factori cum ar fi poluarea și influența nefastă a gestionării necorespunzătoare a deșeurilor asupra biodiversității. Îndrumați de specialiști, protagoniștii au participat la ateliere interactive, vizite de teren și exerciții practice care le-au oferit o perspectivă clară asupra relației dintre natură, resursele de apă și calitatea vieții.

Totodată, creativitatea și spiritul de echipă au fost puse la încercare în cadrul provocării „Eco Challenge – Tineri pentru Nistru”, unde s-au realizat postere, videoclipuri, podcasturi, reportaje fotografice și minicampanii de informare dedicate protejării mediului. Prin asemenea inițiative, elevii își dezvoltă abilități de comunicare, competențe de leadership și lucru în echipă. Școala de vară EcoNistru a fost organizată de Centrul Național de Mediu, în cadrul proiectului „Sprijinirea autorităților din Republica Moldova în gestionarea durabilă a râului Nistru”, implementat de PNUD Moldova, cu suportul financiar al Guvernului Suediei.

Atelier de management durabil al râului Nistru

În raionul Ștefan Vodă, peste 20 de cadre didactice, bibliotecari și specialiști în domeniul tineretului din mai multe localități ale țării au participat în cadrul aceluiași proiectului la un atelier dedicat protejării patrimoniului natural, educației ecologice și dezvoltării ecoturismului. Participanții au îmbinat sesiuni teoretice cu activități practice și vizite în teren. Ei s-au axat pe probleme legate de gestionarea bazinului hidrografic al Nistrului, eficiența energetică

dedicate valorificării patrimoniului natural. Un loc important în cadrul atelierului l-a ocupat birdwatching-ul (observarea păsărilor) și testarea instrumentului educațional „Cutia Climatică”.

Totodată, s-au utilizat kituri interactive pentru monitorizarea parametrilor chimici și biologici ai apei. Apoi au avut loc activități de schimb de experiență pe malul stâng al Nistrului: După traversarea cu pontonul la Cremenciug, grupul a vizitat bifurcația Turunciuc, parcul din Ciobruciu și Grădina Turcească din Grădinița.

Șilvia Șvedu, profesoară din satul Olănești, a spus că „Am înțeles mai profund că protejarea patrimoniului natural și dezvoltarea durabilă nu sunt responsabilitate exclusivă a autorităților, ci necesită implicarea întregii comunități”. La rândul său, Zinaida Mitachi, profesoară din orașul Ștefan Vodă, a apreciat posibilitatea de a observa în teren particularități ce țin de subiectele discutate.

Drept urmare a celor însușite, participanții vor fi capabili să organizeze: lecții practice cu ajutorul „Cutiei Climatică” și al kiturilor de monitorizare a apei, campanii pentru utilizarea responsabilă a resurselor de apă, reducerea deșeurilor din plastic și prevenirea poluării. În același timp, vor contribui la promovarea traseelor eco-turistice și a valorilor naturale ale Parcului Național „Nistrul de Jos”.

Cor. UPP

CONCURS

Instituția Publică Liceul Teoretic „Spiru Haret”

(mun. Chișinău, str. Maria Cebotari, 53) anunță concurs pentru ocuparea funcțiilor vacante de:

- Director adjunct pentru instruire (3,0 unități)
- Director adjunct pentru educație (1,0 unități)

Dosarul poate fi depus în anticamera instituției (tel. 022 22 60 11) sau expediat prin e-mail: spiruharet1964@gmail.com

ANUNȚ

Liceul Teoretic „I. S. Neciu-Levițchi” anunță concurs pentru ocuparea funcțiilor vacante de director adjunct pentru instruire (3,0 unități) și director adjunct pentru educație (1,0 unitate).

Candidații la ocuparea funcțiilor respective vor depune dosarele de participare la Liceul Teoretic „I. S. Neciu-Levițchi”, pe adresa: str. Ion Pelivan, 24, mun. Chișinău.

Data limită de depunere a actelor: 15.10.2026, ora 17.00.

Telefoane de contact: (+373) 022 744522; 022 750424. e-mail: levitschi1@gmail.com

ANUNȚ

IP Liceul Teoretic Gordinești, satul Gordinești, r.Edineț, anunță concurs pentru ocuparea funcției de **director-adjunct pentru instruire**.

Actele vor fi depuse la secretarul IP LT Gordinești pe adresa: s. Gordinești, r. Edineț. Termenul limită de depunere a actelor – 30 de zile de la data publicării.

Persoana responsabilă de oferirea informațiilor suplimentare: Emilia Andoni, director interimar; telefon de contact: (0246) 60609; adresa electronică: licgordinestied@gmail.com

Directorul interimar al IP Liceul Teoretic Gordinești Andoni Emilia

Univers Pedagogic *pro*

Chișinău, MD 2059, str. Doina, nr. 104, et. 2

E-mail: universs2@mail.ru, univers.pedagogic@gmail.com

Tipar: ÎSFEP „Tipografia Centrală”. Tiraj: 469 ex. Comanda nr. 3470.

ECHIPA REDACȚIONALĂ:

REDACTOR-ȘEF	► Oxana Parașciuc
REDACTOR PRINCIPAL	► Iulian Bogatu
REPORTER	► Silvia Țurcan
CORECTOR	► Elvira Țăganaș-Pântea
MACHETATOR	► Iurie Babii

Redacția nu corespundează cu autorii, nu recenzează și nu restituie materialele necomandate. Preluarea articolelor și pozelor este posibilă doar cu acordul prealabil al redacției.

INDICE DE ABONARE LA:

„Poșta Moldovei” – PM21741

„Moldpresa Grup” SRL

Abonare online: <https://services.posta.md/abonarea2022#/publication/264>